

ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Issn: 1309-9302 <http://sobiad.odu.edu.tr>
Cilt: 2 Sayı: 4 Aralık 2011

RUSÇA'DA KULLANILAN TÜRKÇE KÖKENLİ SÖZLERİN EDEBİ- TARİHİ KAYNAKLARDAKİ İZDÜŞÜMLERİ

*“PARALLELS OF THE WORDS OF TURKISH ORIGIONS USED IN
RUSSIAN LANGUAGE IN LITERARY-HISTORICAL SOURCES”*

Minahanım TEKLELİ (Nuriyeva)*

Özet

Doğu Slav halklarının dillerinde, o cümleden Rusçada kullanılan Türkçe sözlerin eski kaynaklarımızdaki izlerinin takip edilerek öğrenilmesi bir çok açıdan ehemmiyetlidir. Her şeyden evvel Slav dillerinde asırlar boyunca kullanılan Türkçe sözlerin mensubiyetinin doğru-dürüst tespitinde bu abideler değerli birer delil rolü oynar. Rusçanın vazgeçilmez vasıtasına çevrilen Türkçe sözlerin kaynaklardaki paralelliği öz növbesinde onların da eskiliğini gösterir.

Rus dilindeki Türkçe sözler üzerinde yapılan müşahedelerde ilginç faktlar yüze çıkarmaktadır. Öyle ki, slav dillerine dahil olan bu sözler kaynak dildeki fonetik terkiibini ve semantik özelliklerini korumuşlardır. Bu maksatla Rus dilindeki sözlerle mukayese yapmak için nazarda tuttuğumuz “Kitab-ı Dede Korkud”un dilinde paralellik bulunan karovul-karaul; hına -kına; şalvar-şarovar; ordu-orda; orğan-arkan; kaftan-kaftan; kumaş-kumaç; çomak-çumak; kuyruk-kyurduk; bostan-baştan; al, alca-alı; orman, yaylak vs. gibi sözleri göstermekle bazılarını eksik-semantik analize celb ettik. Malum oldu ki, Doğu Slav dillerinde çok eskiden kullanılan olan

* Prof. Dr., Kafkas Üniversitesi Öğretim Üyesi.

Türk menşeli sözlerin tarihi-edebi kaynaklarımızda aks olunması bu sözlerin başka dillerde mevkiini ve rolünü belirlemeye yardım eder.

Anahtar Kelimeler: Rusça, Kitab-ı Dede Korkut, Türkçe, Doğu Slav.

Abstract

The supervision conducted on the words of Turkish origins in Russian language reveals interesting facts. That is to say, the words belonging to Slavic languages still preserve their phonetic, semantic features. In order to make parallels between those words found in Russian language, we tried to give lexical semantic analysis of the words (qarovul-karaul, khina(qina)-xna, shalvar-sharovar, ordu-orda, orqhan-arkan, gaftan-kaftan, gumash-kumach, chomag-chumak, bostan-bashtan, al, alcha-alıy; orman, yaylaq and so on) selected from "Kitabi Dede -Korkut.

It was known that the usage the ancient and pithy words of Turkish origins in Slavic languages help us to identify the position and role of those words.

Key Words: Russian, Kitab-i Dede korkud, Turkish, Eastern Slavian.

Giriş

Özünde Türkçe sözlerinin kadim manzarasını koruyan kaynaklarımızın, o cümleden Kitab-ı Dede Korkud destanının ilk kaynak olarak araştırılması ve ondaki sözlerin Türk halkları arasında genel anlaşma vasıtası olmasının ortaya çıkarılması özel önem taşımaktadır. Doğu Slav dillerinde kullanılan Türk menşeli sözlerin dil aidiyyetinin tasdiklenmesinde bu maksatla diller arası paralelliklerin araştırılması işinde ana dilimizin bu muhteşem edebi abidesi çok mühim bir role sahiptir.

Rusçada kullanılan Türkçe asıllı sözlerin bir çoğunun Dede Korkud destanlarında da bulunması aslında bu vahidlerin eski sözlerimiz arasında mevcut olduğunu göstermekte ve umum Türk dilinin ortaklığının birer benzersiz faktarı gibi yüze çıkarılması maksadıyla destanların diline bakalım¹.

¹ KDK-un Bakı, Yazıcı, 1988. il neşrinden istifade edilmiştir.

Menşeye itibarı ile Rus dilinde kullanılan Türk menşeli sözlerle destanlarda yazıya alınmış vahidlerin paralelliği leksik-semantik cihetden muhtelif karakterlidir. Bu manada Rus dili leksikasının bütün semantik gruplarına ve termin sistemine dahil olabilen orman, yayla (relyefle bağlı); çadır, çader, çatır (şater), elmas, toy (büyük toplantı, ziyafet), köşk (kiosk “budka, küçük pavilyon” – parantezde verdiğimiz sözler Türk sözlerinin Rus diline adapte olunmuş şeklidir), bay, bek, sultan, araba (arba), nöker (nuker), paşa, meydan, altun, ocak, naib, oğlan (oklan, ulan), yigid (cigid), arşun (arşın), köç (koç/evat/ “köçmek”; koçevoy “köçeri, köçebe”), yurd (yurta), çartak (çertok “saray”), kerpic (kirpuç), divan (mehkeme menasında) – sosyal-inzibati; badye (badya), nakare (nakra), çember (çembar), döşek (tyufak), torba, saman, düdük (dudka), surnay (surna, zurna), yük (vyuk, tyuk), mermer (mramor), kazan, kına (hna), kamçı (kançuk), orğan (arkan) – ev-meişet eşyaları adları, yaşayışla bağlı sözler; kaftan (kaftan), şalvar (şarovar), çalma, kuşak, cübbe (şuba), cuğa (çuha; çuyka), atlas, kumaş (kumaç), şayka (şapka), kepenek (kebenyak, kepenyak, kepen), helet, başmak – geyimle bağlı; sancak, sancak beyi, altı perli (şestapyor), deper (topor), tuğ, bahadır (bokadır), sadak (saydak), karovul (karaul), ur/mak/ (“ura” nidası), çeri (koşun), cerge (şerenka), yarak (yaruğ), polad (bulat), çomak (çumak, tumak), ordu (orda), yesir (yasir), hotaz (kutaz), elem (alyam), çavuş (çauş), balcık (kılıncın kebzesi) – herbi saheye aid sözler; kaban, karakuş, turac, alaca (alaşa, loşad), buğa~buğra (bukay), balık (balık), çoban, arslan (arslan, aslan; slon “fil”) kuyruk (kyurduk), pambuk, kızılıcık (kizil), bostan (baştan)- hayvancılık ve ziraatçilikle ilgili sözler ve al, alca (alıy), yakşı (yakşatsya) gibi slav dillerindeki alamet bildiren sözlerin ekseriyeti tarihi itibarı ile kadim Türk sözlerinden alınarak geçmiştir².

Fiil esaslı eski Türk sözü bayımak olan bay (zengin, varlı) Rus dilindeki “boyar, boyarin” sözünün oluşumuna esas olmuştur. Rus, o cümleden Doğu Slav dillerinde en yüksek şeref ünvanlarından olan “boyar” sözünün Türk menşeli olmasında – bay (varlı, zengin) + er (kişi). N. Baskakovun (Korşa esaslanmakla) fikrine bu sahanın tedkikatçıları esasen ortak çıkmışlardır³. Bu konuda meydana gelen fikir birliği destanların dilindeki “Kadir tanrı vermeyince er bayımaz” (Kitab-i Dede Korkut, s.31) hikmetli ifadenin terkindeki “bay” sözünün kökü aynı sözün arkaik forması fakti ile daha da kesinleşmiştir. Rus dilinde müstakil kullanılan “boyar” sözü sonradan bu dilinin şekilcisi ile “boyarin”

² Örnekler için bak.: M. Tekleli. Rus Dilinde Türk sözleri, Bakı, Nurlar Neşriyatı, 2006, s. 81-85.

³ Baskakov N.A. Tyurkskaya Leksika v “Slove o polku İkoreve”, Moskva, Nauka, 1985, c. 156.

kullanarak daha sonralar çok kullanılan bir söz olan “barin” (ağa, sahibkar) şekline dönüşmüştür.

Destanlardaki kadim “başmak” sözü (ayağım başmak, yüzüm yaşmak görmedi) Rus edebi eserlerinde yaygın olarak kullanılan bu söz geniş mikyasa ve Rus terminoloji leksikasında verimli bir vasıta olarak geniş şekilde kullanılmıştır. Mesela, Puşkin Tabutçu hikayesinde: “her iki kız yalnız tören günlerinde sarı şapka ve kırmızı başmaklarını (aslı Türk dillerinde başmak~paşmak “çarık”- müell.) giymiştiler.”⁴ Hususen Rus dili terminolojisinde çok kullanılan bu söz: mimarlıkta büyük sütunların temelindeki baskıyı nizamlayan, ayrıca demiryolu terimi olarak vagonların tekerleri altına (katarı durduran) geçirilen altlık, fren “tormoznoy başmak” olarak kullanılmakta. Teknik terminolojide jelonka başmağı, kemer başmağı 5.;biyoloji terimi olarak “başmakça” (çiçek adı; orkide cinsinden olan bu çiçek görünüşü itibariyle başmağa benzer) (Fasmer, 2, 577), ev eşyası olarak duvarda asmak için futlyar vd. Anlamlarda kullanılır. Bundan başka, “başmak” sözü Rusçada mecazi manalarda da çok kullanılır. İradesiz, zayıf karakterli insan anlamında: “Pyer hanımının başmağı altında idi.” (L.Tolstoy “Harb ve Sulh”); tenkid, tahkir ifadesi olarak “eski başmak! Bu adam bensiz nasıl yaşar?” (A. Astrovski “Uğurlu gün”) vs.

Tarihçi-etnolog Lev Gumilyevin gösterdiği gibi genetek şalvar ile kaftan Türklerin dünya medeniyetine verdiyi hediyelerdendir. Miladın ilk yüzyıllarında dünya halkları – romalılar, bizanslılar, çinliler artık bu giyim eşyasını kullanmakta idiler.

“Kaftan” kelimesi destanlarımızda genel üst giyimin adı olarak geçer. Hem Kadın ve hem de erkek giyimi olmakla beraber karşı tarafın (lakin cüzi farkla destanlarda bu fark kabardılır) da giyimidir: “yedi bin kaftanının ardı yırtıklı, yarımından kara saçlı, sasu dinlü, din düşmanı, alaca atlu kafir bindi, yılğadı” (s.42.) genellikle bilinen ve kullanılan manası yanında bu söz “şerefli, onursal elbise” gibi özel bir manada kullanılır: “Sen altın kaftan giyersin, biz ak kaftan giyeriz” (s.57) destanlarda “kaftanlık” miras, ceyiz gibi bir manada da kullanılmıştır: “Ol kızın üç canver kalınlığı – kaftanlığı vardır” (s.85) Bu söz Rusçaya, o cümleden doğu Slav dilleri ile birlikte bir çok dünya dillerine de geçmiştir. 6. Kaftan Rus dilinde çok eski zamanlardan beri kullanılmakla birlikte bu dilde morfemler kabul ederek - polukaftan, kaftançik, kaftaş-ka, kaftannik (terzi) gibi şekilleri de kullanılmıştır.

5.Quliyeva, X., Leksik-Semantik Kalkalar,-Azərb. SSR EA-nın Xəbərləri (Ədəbiyyat. Dil. İncəsənət), 1990, № 1, s.83.

Rusçada kullanılan “*topor*” sözünün Türk menşeli olduğu (teber) gösterilse de bazı etimologlar (mes. Fasmer) onun eski fars menşeli Türk sözü olmasını ileri sürerler.⁵ Lakin böyle olduğu halde sözün çok geniş dairelerde kullanılması lazımi şekilde esaslandırılmadığından (söz slavyan dilleriyle birlikte arap, ayrıca ermeni dilindeki Türkizmler sırasında yer alır) inandırıcı görülmemektedir. Lakin “Kitap” da balta tipli bu silahın kullanılması ve görüldüğü gibi Türki benzeyişi (Deli beg diledi ki, Dedeyi depere çala (s. 56) böyle tereddüdlere son koyabilir. Rusça tarihen savaş baltaları manasında *topor* (şimdi ev eşyası), *balda* (bu söz şimdi daha çok kendi terminolojisinde, dağ-medeni işlerinde kazma aleti olarak ve mecazi manasında: (kaba zor adam); padişah mühafızlarının omuzlarına aldıkları alaberda, rında, bunun gibi eski ordu teşkilatçılığında askerin ok-yayla birlikte kullandığı soğuk silah olan berdiş- hepsi Türk menşeli silah (balta tipleri) adlarıdır.

Uzunluk ölçüsü adı olan “*arşın*” Dede Korkud destanlarında hem sosyal-askeri termin, hem de şahıs adı olarak (“kafir” adı) kullanılmıştır. “Adına Arşun oğlu Direk Tekur deyerlerdi. Ol kaferin altmış arşun kameti vardı” (s.94) Rusçada bu termine ilk defa IV. İvanın (1530-1584) Polonya-Litva kralı Kazimire gönderdiği fermanında rastlanılır. Orada bu söz “Kafa arşını” şeklinde kullanılmış ve büyük ihtimal ki, arşın Türk idaresinde olan liman ticaret şehri Kefe (şimdiki Feodosya) pazarlarında kullanıldığından o zamandan, yani XV. asırdan itibaren Rus devletinin merkezi pazarlarında esas ölçü vahidine çevrilmiş⁶ ve Rusçada asıl manasıyla kullanıldığı müşahede edilir. Şimdi asıl manasıyla bu söz arkaikleşmiş olsa da Rusçada geniş ve rengarenk situasialarda nazara çarpılmaktadır; tasvir olunacak eşyanın, hadisenin mübalağa derecesinde büyüklüğünü bildirmekle: arşın harfler, arşın boy, beden vs. arşın kazanmak (şah dayanmak, korkudan donup kalmak); arşinnik, arşinnie duşi (tacir ve alverçi hakkında), kendi arşını ile ölçmek (kendi bildiği gibi kabul etmek) vs.

Rus dilinde geniş şekilde rast gelinen *kaban* (yaban domuzu) Türkizmi KDK-da Karaca çobanın iki kardaşından birinin adıdır: Kabangücü, Demirgücü – bu iki kardaşı yanına aldı.(s. 43.) Türk toponimleri içerisinde raslanan Kaban adı (Çelyabinskde Kabanka çayı-Uvelna çayının sağ kolu), Azerbaycanda hem İsmayılı bölgesinde, hem de Sumqayıt yakınındaki dağların Kaban adı şübhesiz, bu sözün büyük, kaba manasıyla alakalıdır. Türk menşeli Rus Kabanov ailesinin adı da bu manaya göre formallaşmıştır. Tarihçi-filoloq N. Baskakov bu sözün Rus

⁵ Fasmer M. Etimolojiçeskiy slovar russkoko yazıka, c.2, s.21.

⁶ Sreznevskiy İ.İ. Slovar drevnerusskoqo yazıka (3 ciltte), 1 c., s.31 , M., Kniqa, 1989.

salnamelerinde Türk hanının hatununun adı və Mahmut Kaşkarlı Divanında erkek adı kimi rastlandığını kaydediyor⁷.

“Alem” kelimesi ile alamet, nişan, işaret, remz daha sonra bayrak, sancak nazarda tutulur. Azərbaycan şahus adları içerisinde rastladığımız “Miralem” (bayrakçıbaşı), Alemdar (bayrakdar) adları eski alem adımızla bağlı görevlerin adları olmuştur. Alemler harp meydanlarında askeri birliklerin önünde olurdu. Başkumandanın veya alay kumandanlarının olduğu yeri bildirirdi. Ordunun her tarafından iyi görünsün diye onu mızrakların veya uzun sırikaların ucunda yükseltirdi. Savaşlarda fevkalade derecede manevi bir güç taşır ve mukaddes sayılırdı.

Yüz koyup gönlüme kem leşkeri hamun-hamun

Kara bayraklu alemler ucu gülgün-gülgün. (Sefikulu han (XVII esr)

İlk alemler totem anlayışına yakındırlar; tanrı suretleri, tabiat obrazları – gök, muhtelif hayvan resimleri buna delildir. Eski binaların duvarlarında, kapı pencere üzerindeki remzi şekiller alemin eski manasıyla alakalıdır. İlk alemler (geyik ve yaban keçisi remizleri ile) Hunlar devrinden bilinmektedir⁸.

Rusça tarihi bir söz olan alem (alyam) kazandığı sonraki manasından farklı arkayik makamlarında istifade edilmiştir; alem deyince, göğüs nişanı, madalya, vımpel, sembol değerinde muhtelif nişanlar nazarda tutulurdu. Yüksek tabakanın mühim giyim aksesuarlarına dahil olan alem nişanlar, altından hazırlanırdı. Büyük Rus kinyazlarına, ayanlarına mahsus olan alem örnekleri Rusya Devlet Silah müzesinde muhafaza edilmektedir⁹. Dede Korkudda alem “bayrak” menasında kullanılır:

Kaba alem götüren hanımız Bayındır han!

Kırış günü öndin depen alpımız Salur Kazan! (s.102)

Destanların dilinde etnografik hususiyete malik zengin giyimler sırasında rast geldiğimiz cübbe-cuğa “şerefli giyim” değerindedir: Cübbe-cuğa-çırhab giyerdi. (s.109)

Cuğa~çuha Rusça “çuha, çuyka” gündelik giyimin adı olarak kullanılır. Bu giyim hususen XIX. asırda Ruslar arasında geniş şekilde yayılmıştır.

Tarih içerisinde bu gündekinden farklı manada istifade edilen orda, kotaz, çadır, oğlan, halat vs. sözleri de uzak, farklı mazmun, tarihi renkler,

⁷ Baskakov. S.85.

⁸ İslam Ansiklopedisi, c.2, s.353.

⁹ Kreml Moskvi, Moskva, 1957, s.159.

çalarlar ifade ederek özünü korumuştur. “Ordu” edebi abidelerde ilk manasında kullanılır: şehir, yaşayış yeri, han düşergesi: “Atağızlı Uraz Koca ... aydır: Ağam Kazan, sası dinlü Gürcüstan ağzında oturarsan, ordun üstüne kimi korsan?” Kazan aydır: “Üç yüz yigiden oğlum Uruz benim evim üstüne dursun, dedi” (s. 42) Ordu//orda Rusçada çokça kullanılan tarihi Türk sözlerinden biridir. Esas manası ile birlikte ilave manaların zenginliği bakımından dikkati çeker. Sözü Rusça bu kadar yaygınlık kazanmasının sebebi Rus uluslar arası siyasi ilişkileri ile izah edilebilir. Moskova şehir dahilindeki bir sıra Türk toponimleri sırasında tarihi arazi adı, Rus familyası, ister esas ve isterse de dolaylı manalarında sık-sık kullanılmaktadır. “Orda” sözü Rusça asıl manasında güçlü ordu, bölük adı: Eto bilo peredovaya çast ordı (L. Tolstoy. “I Pyotr”); büyük Türk devletleri adı gibi: Kızıl Orda, Ak Orda, Gök Orda ve b.k. ve nisbeten küçük Türk tayfa birliklerinin adlarını bildiren Nogay ordası, Peçenek ordası, Türkmen Ordası vs. şekillerinde tarihi eserlerde kullanılmaktadır. İlginç ve dil için gerekli bir fakt ondadır ki, Rusça hem başıbozuk, kanunlara baş eğmeyen, gayri nizami birlik, izdiham, hem de dehşetli güç, tabii felaketle aynı tutulan kuvvet manasında her zaman güçlü mukayese yapmaya hizmet etmiştir: - Horoşenko!- vopnyalo pyanaya orda. (K. Uspenski. “Ac ölüm”); ...vot idet çelaya orda, a s opdami i nado merı ordınskie. (Leskov “Tabiatın gazabı”)

Eski Türklerin şeref ünvanlarına ve rütbelerine dair araştırmalar yapan A. Donuk: “Ordu” kelimesi hakkında Asya hunları ile ilgili kelimeler arasında geçtiğine göre çok eskiden beri Türkçede bilinen bir terimdir. Orta çağ sonlarından itibaren ise Türk tarihinde askeri güç manasında kullanıldığı bilinmektedir¹⁰

Ordu~orda Rusça ile birlikte bir çok dünya dillerine de geçmiştir. Azerbaycan Türkçesinde de yakın zamanlara dek ordu-karargah, askeri birlik manalarında kullanılmıştır: ...orada senger tertib edib, ordu eyledi ki, indi onun sengerlerini yeri ve eseri henüz malum

ve halk arasında Feteli han sengeri derler çoh meşhurdur. (Mir Mehdi Hezani. Kitabi- tarihi Karabağ)

Bu gün Rusça Türk sözü “arkan” sadece bir ev eşyası şeklinde anlaşılmaktadır ve bir kaç ifadenin terkinde sabit şekilde yaşamaktadır. Lakin söze tarihi-leksikoloji bakımdan bakılınca sözün evveller bu dilde harp terimi olarak kullanıldığı görülür. Rusya Devlet Silah Palatasında

¹⁰ Abdulkadir Donuk, Eski Türk devletlerinde idari-askeri ünvan ve teromler, s.83.

(Muzesinde) alman haçlıları ile savaşlarda kullanılmış arkanlar saklanılır¹¹. Ağır ve sağlam zırh giyimli düşmanı bu zaman arkan atıp atın üzerinden düşürmekle zafer temin edilirdi. Arkan Rus harp sanayinde orta asırlar döğüşlerinde kullanılırdı. Bu zamanlar "tatarskiy arkan" şeklinde kullanılırdı. Rusça kullanılan "arkan" sözü şakilce bu sözün Türk dillerindeki eski varyantı ile uygun gelir. Dede Korkud destanlarında "orğan" şeklindedir ve burada da harp terimi manasında kullanılır. "Kıl orğanı ağ boynına takdılar" (s. 71)

Doğru Slav halklarında eski devirlerde kullanılan kebenyak ve ya kepen "isti gen palto" eski "kepenek" sözüdür. Uzun asırlar boyu asıl geçim vasıtası hayvancılık ve avcılık olan eski ecdatlarımıza, hususen büyük seferler zamanı bu sıcak ve yumuşak kepenekler- yapıncılar hem de yatak yerine kullanılırdı. O, kanatları açık kepenege (kelebege) benzediyinden böyle adlanmıştır. Dede Korkud destanlarında kepenek sözü kullanılmıştır: "Çoban kepenegini üzerlerine attı. Peri kızının birini tuttu" (s. 98). Bu söz "Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü"nde "eskiden kullanılan kolsuz ve devrik yakalı görkemli kürk" deye izah edilmişse de Balkan-slav dillerinden alındığı, hemin dillere de italyan dilinden geçiyi gösterilmiştir¹². Bununla da Slavyan dillerindeki sayısız Türk sözlerinden biri olan ve hem de dilimizin eski çağlarından bu güne kimi şirin Türkçemizde işlek kelime tek yaşayan kepenek (yapıncı) sözüdürün izahında (Gürcüstan Borçalı bölgesindeki Kepenekçi köyü de bu qedim etnoğrafik adı saxlamakdadır) qeyri-dakıklık göz önündedir.

Bu gün adeten süs elementi olan kotaz tarihen Türk halklarında uğur remzi sayılırdı. Kapı-pencere perdeleri, kadın ve erkek elbiselerine, at eğerine, baş giyimleri olan çalma, feslere dikilir, kılınç kabzasından, mühürden vs. asılırdı. Şübhesiz, bu sadece o eşyalara süs-zinet vermek için değildi. Aynı zamanda dediğimiz gibi onun uğuru anlamı ile alakalı idi. Destanların dilinde de yiğit Karabudağın öğülmesinde kullanılmıştır. "...al mehmuri şalvarlı, atı bahri hotazlı Karagüne oğlu Karabudağ çapar yetdi" (s.49). Kotaz (Rusça "kutas") Rus kültüründe ev eşyalarında, elbisede, o cümleden askeri kıyafetlerde kiver (başlık) ve uniformada, ayrıca soğuk silahlarda ve onların kınında geniş şekilde müşahede olunur. Mecid Doğru, Kotazı eski Tibetlilerin mukaddes saydıklarını ve yak dedikleri öküzün kuyruğundan yaptıklarını, Anadolu Türklerinin ise tuğu at

¹¹ Kreml Moskva, c. 164.

¹² Hasan Eren, Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Ankara, 1999, s.199.

kuyruğundan yaptıklarını söyler¹³. Tarihi-medeni değer taşıyan bu söz Türk etnografisini zenginliğini gösteren önemli bir aydınlatıcıdır.

Hulasa olarak, Doğu Slav halkları tarafından uzun asırlardır kullanılan Türk menşeli sözlerin menbalarımızda, hususen Dede Korkud destanları gibi bir abidenin dilinde aks olunması, Türkçenin zengin ve güçlü geçmişinden haber verdiği gibi bu sözlerin başka dillerde de olabileceğini göstermesi bakımından bir işaret niteliğinde olup araştırmacıların dikkatini ve ilgisini beklemektedir.

KAYNAKÇA

- DONUK Abdulkadir, Eski Türk devletlerinde İdari Askeri Unvan ve Terimler, İstanbul, 1988.
- BASKAKOV N.A., "Tyurkskaya leksika v "Slove o Polku İköreve", Moskva, Nauka, 1985
- MAKS Fasmer, Etimolojişeskiy Slovar Russkoko Yazıka, C.4., Moskva, Prokress, 1986-1987
- İslam Ansiklopedisi, C. II, İstanbul, 1988.
- EREN Hasan, Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Ankara, 1999.
- Kitab-i Dede Korkud, Bakı, Yazıcı, 1988.
- MOSKVI Kreml, Москва, Mosk. Rab., 1957.
- DOĞRU Mecid, Yukarı Kür Boylarının Yer Adları Üzerinde Araştırma, TDT Dergisi, İstanbul, 1985, s. 39.
- TEKLELİ Minehanım, Rus dilinde Türk Sözleri, Bakı, Nurlar, 2006.
- SREZNEVSKİY İ.İ., Slovar Drevne Russkogo Yazıka, C.3., Moskova, Kniga, 1989.

¹³ Mecit Doğru, Yukarı Kür boylarının yer adları üzerine araştırma, Türk Dünyası Tarih Dergisi, 1985, Ne 39, s.171.